

ומפרשת הגמרא את טעמו של רב נחמן, שהוא משום דקסבר רב נחמן בדעת תנא קמא: **טעמא מאי** אמרו חכמים שלא יחזיר: **משום קלקלא** הוא.

ולכן, **אי אמר לה הכי**, אכן **מצי מקלקל לה** [יכול הוא לקלקלה], ומשום שהוא אומר: אילו הייתי יודע שהדברים בדאין או שהנדר יש לו התרה, אפילו היו נותנין לי מאה מנה לא הייתי מגרשין, והרי כך אמרתי בשעת גירושין שמפני כך אני מוציאך, וכשגרשתיך היה בדעתי להחזירך אם ימצאו דברים בדאין, ונמצא גט בטל ובניה ממזרין.⁽¹⁾

ואי לא אמר לה כן, לא **מצי מקלקל לה** [אינו יכול לקלקלה], שהרי לא אמר שמוציאה משום שם רע.

איכא דאמרי, כך אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: כך תקנו חכמים: צריך שיאמר לה בשעה שמגרשה: הוי יודעת, **משום שם רע אני מוציאך**, ומשום נדר אני מוציאך.

ומפרשין טעמא, משום דקסבר רב נחמן בדעת תנא קמא: **טעמא מאי** אמרו חכמים שלא יחזירנה, כדי שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות ובנדרים.

הלכך צריך למימר לה הכי [לכן צריך לומר לה כן], כדי להודיעה שתשמור את עצמה מכאן ואילך.

תניא בכרייתא **בלישנא קמא**; **ותניא** בכרייתא אחרת **בלישנא בתרא**:

תניא בלישנא קמא: אמר רבי מאיר: מפני מה אמרו חכמים, שהמוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר, ומשום נדר לא יחזיר: שמו תלך ותנשא לאחר, ונמצאו דברים בדאין [הלעז שהוציאו עליה נמצא שקר], או שיתיר לה החכם את הנדר, ויאמר הבעל הראשון: אילו הייתי יודע שכן הוא, אפילו אם היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה, ונמצא גט בטל ובניה ממזרין. ולפיכך אומרים לו לבעל: הוי יודע שהמוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר, ומשום נדר לא יחזיר.⁽²⁾

לאדם להחזיר את גרושתו משנסאת.

1. א. על פי לשון רש"י; וראה שו"ת מהר"ם לובלין סימן קפב, והביאו בשו"ת חתם סופר אבן העזר חלק א סימן כה ד"ה וקצת, מה שלמד מלשון רש"י "היה בדעתי להחזירך", ומה שביאר בזה החת"ם סופר שם.

ב. שיטת רש"י היא: שהקלוקל האמור בכל הסוגיא הוא קלוקל ממש, וייפסלו בניה כמזמרים.

והתוספות כתובות עד ב [וראה גם תוספות כאן ד"ה ואי, ובמה שביאר דבריהם המהרש"א], חלוקים על רש"י, וסוברים שאינו יכול לקלקלה,

היות ולא עשה תנאי בשעת הגירושין שלא יחולו אם ימצאו הדברים בדאין, ומטעם זה מפרשים הם שהקלוקל אינו אלא לעז בעלמא, ראה שיטתם בדבריהם.

ובביאור שיטת רש"י, ראה מה שכתב ה"פני יהושע" כאן ד"ה ורש"י פי'; וראה ביאור אחר בשיטת רש"י, בהערה 10 בעמוד ב, בסוף סוגיית "המוציא את אשתו".

2. תמהו התוספות על הוכחת הגמרא מדברי רבי מאיר בלישנא קמא דרב נחמן אליבא דתנא קמא: מה ענין זה אצל זה, שהרי לא נחלקו הלשונות בדעת רבי מאיר שהוא סובר במשנתנו